

2017

SpareBank 1

PILAR 3 - 2017

SpareBank 1 Kredittkort AS

SPAREBANK 1 KREDITTKORT AS,
POSTBOKS 4794 TORGARDEN
7467 TRONDHEIM
ORG.NR.: 975 966 453 MVA

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	3
SpareBank 1 Kredittkort	3
Kapitaldekningsregelverket.....	3
Overordnet risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 Kredittkort	4
Styring og kontroll av risiko	4
Strategi og prosesser for å styre og kontrollere risikoen	4
Risikostyring	4
Kapitalstyring.....	6
Ansvarlig kapital	6
ICAAP	7
Stresstester.....	7
Vurdering av samlet kapitalbehov	8
Vurdering av de vesentligste risikoer	8
Kredittrisiko	8
Konsentrasjonsrisiko	8
Modellrisiko.....	8
Operasjonell risiko.....	9
Andre risikoer	9
Kapitalbehov.....	9
Metoder og forutsetninger	9
Kredittrisiko	10
Operasjonell risiko.....	10
Likviditetsrisiko og andre risikoer.....	11
Kapitalbehov.....	12

Innledning

SpareBank 1 Kredittkort

SpareBank 1 Kredittkort AS (SB1KK) utsteder og forvalter kredittkort, og selskapet har ingen annen forretningsmessig virksomhet. SB1KK er eid direkte av de 14 bankene i SpareBank 1 Alliansen (SB1), og av BN Bank. Eierskapsandelen reflekterer det forretningsvolum den enkelte bank har bragt inn i SB1KK.

Selskapet utsteder kredittkort til kundene i eierbankene og til LO-medlemmer i fordelsprogrammet LOfavør. Bankene og LOfavør formidler kredittkortsøknader til selskapet som på eget grunnlag innvilger eller avslår søknaden. Kortholder har et direkte forretningsmessig forhold med selskapet som på vegne av SB1 og LOfavør bærer all risiko knyttet til kortholders bruk av kortet og av kreditten.

Kapitaldekningsregelverket

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon i tråd med kapitalkravsforskriftens del IX (som gjennomfører EUs kapitaldekningsregelverk).

Kapitaldekningskravet baseres på:

- Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital
- Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging
- Pilar 3 – Institusjonens offentliggjøring av informasjon

Formålet med offentliggjøring av denne informasjonen (pilar 3-rapportering), er å gi tilstrekkelig med opplysninger for å kunne vurdere selskapets risikoprofil, kapitalisering og styring og kontroll med risiko. Offentliggjøring av informasjon skal bidra til markedsdisiplin. Pilar 3 skal supplere minimumskravene i Pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølgingen i Pilar 2.

Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2017.

Under pilar 1 benytter SB1KK standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko og basismetoden ved beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko. Risikoer ut over dette er vurdert under pilar 2.

Overordnet risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 Kredittkort

Styring og kontroll av risiko

Strategi og prosesser for å styre og kontrollere risikoen

Effektiv risikostyring og internkontroll skal sikre at SpareBank 1 Kredittkort når sine strategiske mål. Internkontroll og risikostyring er regulert i selskapets strategi og policyer, og det er utarbeidet og formalisert en egen retningslinje. Retningslinjen legger føringen for selskapets overordnede holdninger til risikostyring, definerer overordnede rammer og retningslinjer, og skal besørge at det interne rammeverk tilfredsstillende lover, forskrifter og eventuelle andre eksterne krav og forventninger til god risikostyring.

Risikostyring er en prosess for å identifisere, håndtere og følge opp risikoene slik at samlet risikoeksponering er i samsvar med selskapets risikoprofil. Internkontroll er hva selskapet gjennom organisasjon, prosesser og rutiner gjør for å sikre sine egne og kundenes verdier, og gjennom forsvarlig drift nå fastsatte mål.

Selskapets risikostyring og internkontroll skal bidra til å gi selskapet rimelig sikkerhet for måloppnåelse innenfor følgende områder:

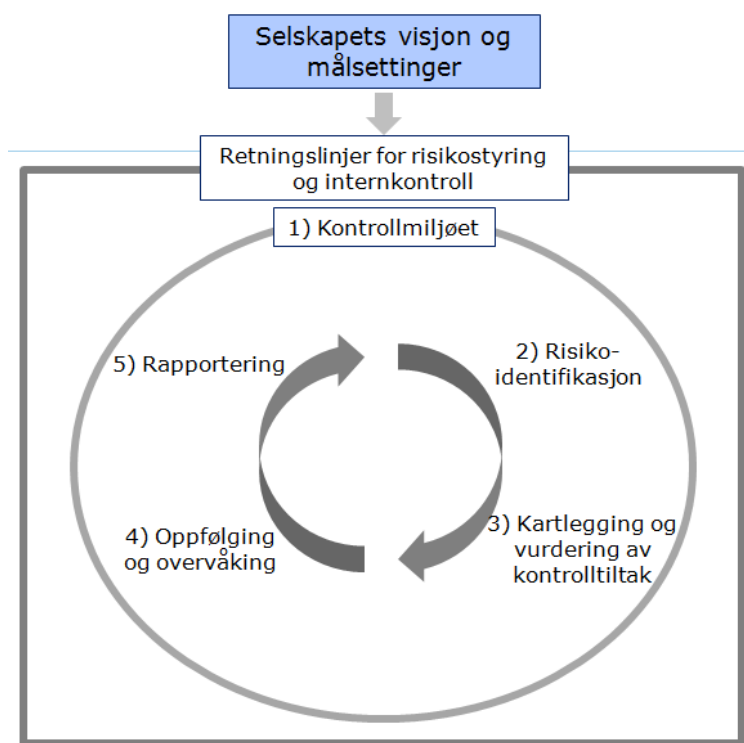
- Strategiske mål
- Målrettet og effektiv drift
- Pålitelig ekstern og intern rapportering
- Overholdelse av gjeldende lover og regler

Risiko skal forstås som alle forhold som kan hindre selskapet i å nå sine målsetninger.

Risikostyring

Proessen rundt selskapets risikostyring er bygd opp av følgende fem elementer:

- Kontrollmiljøet
- Risikovurdering av sentrale prosesser og produkter
- Kartlegging og vurdering av kontrolltiltak
- Oppfølging og overvåking
- Rapportering

Risikokulturen og kontrollmiljøet er grunnleggende for risikostyring. Kontrollmiljøet omfatter ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen, med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. Kontrollmiljøet bygger på modellen med de tre forsvarslinjene.

Styret godkjenner retningslinjene for risikostyring og internkontroll, fastsetter prinsipper for risikostyring og setter årlig rammene for selskapets risikorammer og eksponering.

Daglig leder har det overordnede ansvaret for å implementere strategier vedtatt av styret, og skal sikre at det er etablert en god risikostyringsprosess som blir dokumentert og gjennomført på en forsvarlig måte. Daglig leder skal også sikre at medarbeiderne har den kompetanse og kapasitet som trengs for etterlevelse av selskapets krav til risikostyring. Lederne skal innenfor sitt ansvarsområde gjennomføre en forsvarlig risikostyring, følge opp og rapportere eventuelle brudd oppover i organisasjonen. Medarbeiderne er ansvarlig for å følge de rammer, rutiner og fullmakter som er satt. De skal gjennomføre tilstrekkelig egenkontroll i arbeidet og kontinuerlig vurdere potensielle

forbedringstiltak. Medarbeiderne er også ansvarlig for å rapportere eventuelle brudd eller svakheter i prosesser og rutiner oppover i organisasjonen.

Risikofunksjonen har et overordnet ansvar for risikooppfølging og rapporterer direkte til daglig leder. Funksjonen kan og skal rapportere direkte til styret i tilfeller hvor det er behov, eller styret ikke får tilstrekkelig informasjon om risikosituasjonen gjennom alminnelige rapporteringskanaler.

Revisor rapporterer direkte til styret og skal gi en uavhengig bekreftelse av risikostyringen og internkontrollen. Revisor skal vurdere kvaliteten i rammeverket samt etterlevelsen av de vedtatte policy og prinsipper.

Til sammen skal de tre forsvarslinjene minimere selskapets risiko fra den totale iboende risikoen til en akseptabel restrisiko.

Kapitalstyring

Ansvarlig kapital

Aksjonærvtalen eierbankene imellom, og mellom eierbankene og selskapet, har forpliktet eierbankene til å stille tilstrekkelig ansvarlig kapital til selskapets disposisjon. I selskapets oppbyggingsfase har det derfor vært gjennomført i alt 6 emisjoner rettet mot eierbankene, den siste i september 2015. I alt er selskapet tilført 895 mill kr i innskutt egenkapital.

Men samtidig har det vært en arbeidsforutsetning at selskapet ikke skal tilføres mer kapital enn nødvendig og så langt har tidligere års overskudd i sin helhet blitt overført til opptjent egenkapital. Etter driftsåret 2017 foreslår derfor styret at det utbetales et utbytte på 75 kr per aksje, samlet ca 217 mill kr. I så fall blir kapitaldekningen 31.12.2017 19,92 %.

1000 kr	31.12.2017
Aksjekapital	288.809
Overkurs	606.290
Annen egenkapital	-39.836
Opptjent egenkapital tidligere år	226.587
Årets resultat	84.150
Sum Egenkapital	1.166.000
Ansvarlig lånekapital	100.000
Endring i virkelig verdi på derivater	41.212
Immaterielle eiendeler, inkl. utsatt skattefordel	-92.386
Foreslått utbytte	-216.607
Sum Regulatorisk kapital	998.219
Beregningsgrunnlag	5.009.930
Kapitaldekning etter pilar 1	19,92 %
Krav til regulatorisk kapital etter pilar 1 (15,5 %)	776.539
Krav til regulatorisk kapital inkl pilar 2-tillegg	896.951
Internt kapitalmål (16,0 % + pilar 2)	922.001
Kapitaloverskudd	76.218

ICAAP

SpareBank 1 Kredittkort er underlagt krav til ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Proses), en prosess for å tilpasse nødvendig kapital i forhold til risikoprofilen. I prosessen vurderes behovet for ansvarlig kapital gitt de risikoer som selskapets forretningsdrift må forholde seg til, og gitt de tiltak selskapet har til rådighet for å håndterer disse risikoer.

Sammen med selskapets prosess for risikostyring og internkontroll skal ICAAP sikre at selskapet når sine mål innenfor styrets fastsatte risikoramme.

Finanstilsynet har i sitt rundskriv 12/2016 anbefalt at finansforetakene etablerer kapitalmål med god margin til det samlede kapitalkrav, som fra 31/12-2017 er 15,5 %. Aksjonæravtalen mellom eierbankene fastslår målet til å være «tilstrekkelig til å oppfylle minstekravene til ansvarlig kapital som følger av lovgivningen og/eller anbefalinger fra Finanstilsynet».

Styret har fastsatt et kapitalmål på ½-prosentpoeng over regulatorisk krav, det vil altså innebære et mål på 16 %. Dette under forutsetning av at det kapitalbehov som ikke er dekket av beregningene under pilar 1, er tilstrekkelig hensyntatt under pilar 2.

Stresstester

Det er gjennomført generelle kalkyler på overordnet nivå bygd på forskjellige tenkte scenarier knyttet til alvorlige økonomiske tilbakeslag.

Scenariene godtgjør at de mest dramatiske utslag mildnes av at provisjonsmodellen med eierbankene fordeler effekten på selskapet og bankene, og demper konsekvensen som kan isoleres til selskapet. Selskapets kapital situasjon må derfor kunne karakteriseres som robust.

Det er likevel slik at scenariene først utgjør en virkelig utfordrende risiko dersom eierbankene ikke har mulighet til å bidra med kapital og/eller likviditet. En risikovurdering av et slikt scenario vil måtte ha som utgangspunkt at selskapet har aktiva i form av utlån som kan realiseres. Situasjonen vil altså kunne kreve salg av portefølje, kanskje overføring av delporteføljer til eierbankene og deretter styrt avvikling.

En eventuell fremtidig avvikling av hele alliansesamarbeidet SpareBank 1 vil gi en krevende situasjon for selskapet, men så lenge forretningsmodellen «kredittkort» har livets rett er det ingen grunn til at virksomheten ikke skulle kunne videreføres på forsvarlig vis i en eller annen form.

Vurdering av samlet kapitalbehov

Vurdering av de vesentligste risikoer

Selskapet baserer kapitalbehovet på beregning av kapitalkrav i pilar 1. Ansvarlig kapital er en effektiv buffer mot de fleste av de risikoer som selskapet er eksponert for. Tabellen viser hvilke vesentlige risikoer det er som krever ansvarlig kapital og hvordan det er vurdert opp mot basis for selskapets regulatoriske kapital.

Vesentlige risikotyper:	Dekket under Pilar1		Dekket under Pilar2	Kapital ikke fullt ut dekkende
	Kredittrisiko	Operasjonell risiko	Kapital påkrevd	
Kredittrisiko	X		X	
Konsentrasjonsrisiko	X			
Modellrisiko	X			
Operasjonell risiko		X	X	
Forretningsrisiko		x		
Markedsrisiko		x		
Renterisiko		x		
Prosessrisiko		x		
Nøkkelressurs		x		
Provisjonsgaranti			x	
Pensjonsrisiko		x		
Likviditetsrisiko				X
Eierrisiko				X
Compliancerisiko		X		
Systemrisiko				X

Kredittrisiko

Kredittrisiko er den risiko som følger av å drive utlånsvirksomhet. I et kredittkortselskap er forretningen preget av svært mange små kreditter gitt til svært mange kunder. I SpareBank 1 Kredittkort er det ca 570.000 kunder, og disse representerer et gjennomsnitt av den voksne, norske befolkning. 95 % av kundene har et kundeforhold med en bank i SpareBank 1 Alliansen, og bankrekrutterte kredittkortkunder har historisk boret for en høyere grad av kredittverdighet enn hos gjennomsnittskunden.

Imidlertid er kredittkortvirksomhet eksponert for en ikke ubetydelig risiko knyttet til den ubenyttede ramme som forefinnes på enhver kredittkortkonto. Under pilar 2 er det derfor påkrevd med et kapitaltillegg for å dekke denne risiko.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko skal fange opp mekanismer eller avhengigheter som gjør at et segment under gitte forutsetninger kan utvise en annen risikoutvikling enn populasjonen totalt. Utvikling som treffer hele populasjonen hensyntas ikke her.

Modellrisiko

Modellene selskapet benytter for å vurdere kredittrisiko baserer seg på velkjente og velprøvde metoder som har vært praktisert siden 2002.

Operasjonell risiko

Som forretningsrisiko har selskapet kategorisert den risiko som er knyttet til at den internasjonale kredittkortindustrien utvikler seg i en retning som selskapet ikke forutser. Dette kan være grunnet i bristende bransjekunnskap, sviktende forståelse for både konkurrenters og samarbeidspartneres resonnementer og prioriteringer, manglende innsikt i bransjens produktutvikling, og problemer med å se alternative distribusjonsformer. Dette kan summeres opp i «forretningsrisiko» og anses for å være dekket gjennom kapitalkravet til operasjonell risiko.

Markedsrisiko i betydningen verdiendring på aktiva, herunder verdipapirer, er selskapet ikke eksponert bortsett fra gjennom rentebytteavtalenes renterisiko. Renterisiko er blant annet den risiko selskapet utsetter seg for ved renten på de fullfinansierende likviditetslån fra eierbankene, den såkalte fundingkostnad. For å redusere denne risiko er derfor 2,0 mrd kr rentesikret gjennom fire like store rentebytteavtaler som har forfall til forskjellig tid, én i 2020, én i 2022, én i 2024 og én i 2026.

Videre er det en risiko for at det alminnelige rentenivå i kredittkortbransjen blir satt under press, for eksempel ved at en eller flere av de viktigste aktørene reduserer utlånsrenten vesentlig. Denne inngår også i den generelle forretningsrisiko sammen med risiko for at selskapets andre inntekter vil kunne påvirkes negativt av eventuelle markedsendringer, og er som sådan dekket gjennom de kapitalkrav som beregnes som en del av den operasjonelle risiko.

Selskapet ser også risiko knyttet til svindel og tredjepartsmislighold på samme måte.

Risiko for at selskapets dag-til-dag operasjoner skal feile, da som prosessrisiko, nøkkelressursrisiko, som følge av mangelfulle rutiner, kompetansebrist eller feil hos utkontrakteringspartnere, dekkes også av de kapitalkrav som beregnes basert på operasjonell risiko.

Andre risikoer

Likviditetsrisiko er risikoen for at selskapets eiere ikke er i stand til å finansiere utlånsvirksomheten, og ansvarlig kapital er kanskje ikke den mest egnede buffer for å møte denne type risiko – og kanskje spesielt ikke alene.

Eierisiko definerer selskapet som den risiko som finnes for at eierne ikke vil stille til selskapets disposisjon den nødvendige ansvarlige kapital eller den likviditet som trengs for å operere den samlede kredittkortportefølje.

Compliancerisiko er risikoen for at selskapet ikke er i stand til å etterleve regler og lovkrav, samt risikoen for at endringer i regler og lovkrav vil påvirke selskapet.

Systemrisiko er å forstå som risikoen for at hele det finansielle system er ustabil. Selskapet baserer sine vurderinger på at så lenge bankene i alliansen anser å kunne møte slike utfordringer, er selskapets risiko håndtert.

Kapitalbehov

Metoder og forutsetninger

Selskapet baserer ICAAP på beregning av kapitalkrav i pilar 1. Eventuelle risikoer som ikke blir dekket av pilar 1, er evaluert for seg.

Aksjonæravtalen mellom eierbankene og mellom eierbankene og selskapet er en sentral avtale da den forplikter eierbankene både til å stille med den nødvendige ansvarlige kapital, og til å sørge for at selskapet har tilstrekkelig likviditet.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er i all hovedsak dekket gjennom det kapitalkrav som beregnes i basismetoden i pilar 1. Gitt det internt satte kapitalmålet på 16 % gir dette et kapitalbehov under pilar 1 på 683 mill kr.

Virksomheten er preget av svært mange små kreditter gitt til over 550.000 kunder, så konsentrasjonsrisikoen må sies å være beskjeden. Selskapet er heller ikke eksponert for risiko ved kreditt gitt til andre finansaktører eller egen handel med verdipapirer.

Selskapet tilbyr kredittkort til personkunder av alliansens banker. Alliansen er spredt geografisk og den har heller ingen spesiell bransjekonsentrasjon blant sine kunder. SB1KK tilbyr bare ett produkt (kredittkort) og det kan av den grunn argumenteres for en konsentrasjon om dette ene produktet. Gitt at kredittkort likevel er et alternativ til kontant betaling og dermed brukes til mange forskjellige formål, er vurderingen at det ikke foreligger noen spesiell konsentrasjonsrisiko som krever ansvarlig kapital under pilar 2.

Selskapet er kjent med at i en nedgangskonjunktur er det ventet at forbrukere med økonomiske utfordringer vil kunne komme til å prioritere andre lån enn kredittkortgjeld. Dette skal være tilstrekkelig reflektert i de kredittvurderingsrutiner og tapsnedskrivningsmodeller selskapet benytter, slik at det ikke skulle være nødvendig med ytterligere kapitalkrav under pilar 2.

Modellene som benyttes til kredittvurdering er jevnlig analysert for å verifisere at kredittvurderingen er hensiktsmessig, og at den tilstrebede diskriminering fungerer. Selskapets vurdering er at modellrisikoen er liten, og at den ikke krever ytterligere ansvarlig kapital under pilar 2.

Gjennom LOfavør rekrutterer selskapet kunder i et noe annet segment enn gjennom den bank-distribusjon som tidligere var enerådende. Veksten har ikke vært kraftigere enn at selskapet håndterer situasjonen med ressurser som allerede var på plass, det være seg generelle henvendelser, kredittvurderinger eller problemengasjementer. Men boniteten i LOfavør-porteføljen vil kunne være noe forskjellig fra den bankdistribuerte porteføljen, og det er derfor nærliggende å vurdere et kapitaltillegg under pilar 2 som denne usikkerhet medfører. Porteføljens utlånssaldo er 8 % av samlet saldo, og om vi bygger inn en 20 % usikkerhet beregner det at kapitalbehovet for å dekke kredittrisiko bør økes med $8\% \times 20\% = 1,6\%$ i forhold til kravet etter pilar 1. Kapitaltillegget under pilar 2 vil i så fall bli $1,6\% \times 683 \text{ mill kr} = 11 \text{ mill kr}$.

Kredittkortvirksomhet er eksponert for en ikke ubetydelig risiko knyttet til den ubenyttede ramme som forefinnes på enhver kredittkortkonto. Denne rammen er gitt konverteringsfaktor null i basismetoden for å beregne kapitalbehov for å dekke kredittrisiko. Under pilar 2 er det derfor påkrevd med et kapitaltillegg for å dekke risikoen knyttet til de ubenyttede rammer, og om Finanstilsynets anbefalte beregning benyttes, utgjør dette kapitalbehovet 99 mill kr ved utgangen av 2017.

Med disse to kapitaltilleggene under pilar 2 og gjennom den kapital som basismetoden krever i pilar 1, anser selskapet kredittrisikoen for dekket.

Operasjonell risiko

Selskapets operasjonelle risiko dekkes i utgangspunktet gjennom det kapitalkrav som beregnes i pilar 1. Selskapet er eksponert for de fleste forhold som naturlig faller inn under begrepet operasjonell risiko, og det synes derfor nærliggende å anta at et grunnlag som speiler selskapets ordinære driftsinntekter er riktig for å beregne tilstrekkelig kapital for å møte operasjonell risiko. Kapitalkravet er basert på et gjennomsnitt av selskapets samlede inntekter de siste tre år hvilket gir et isolert kapitalkrav for operasjonell risiko på 118 mill kr. Selskapet anser dette for å være tilstrekkelig og dekker den operasjonelle risiko slik at det under pilar 2 ikke skulle være behov for ytterligere kapital.

SpareBank 1 Kredittkort er en relativt nystartet virksomhet, oppstart var i november 2013, men selskapet driver en standardisert forretning i en moden bransje der kjernesystemet Prime er en bransjestandard som har vært benyttet i Norge i over 15 år. Utfordringene og risikoen i den daglige drift vurderes derfor som begrenset, tilgangen på kunnskap og kompetanse er tilfredsstillende innenlands, og lett tilgjengelig utenlands. Og erfaringene så langt er at selskapet har svært god og stabil drift med bare få avvik.

Selskapet har inngått fire rentebytteavtaler for å sikre den fremtidige kontantstrømmen på selskapets likviditetslån. På kort sikt vil endring i verdivurderingen av disse derivatene kunne påvirke selskapets totalresultat, men dette vil elimineres over avtalenes løpetid. Merkostnaden som avtalene innebærer reduserer resultatet direkte, og vurderingen er derfor at det er unødvendig å holde ekstra kapital under pilar 2 grunnet i rentebytteavtalene.

Avtalen med LO om LOfavør gir en betydelig vekst i 2017, men veksten anses likevel ikke å være kraftigere enn at selskapet kan håndtere situasjonen med de ressurser som allerede er på plass, det være seg generelle henvendelser, kredittvurderinger, problemengasjementer eller annet. Vurderingen er derfor at denne avtalen ikke krever ytterligere kapital for operasjonell risiko under pilar 2.

Compliancerisikoen håndteres ved at Juridisk avdeling i SpareBank 1 Banksamarbeidet har et ansvar innenfor alliansen om å holde selskapene oppdatert på endringer i regler og lovkrav. Så selv om selskapet er ganske nytt og som sådan med en organisasjon som kanskje i større grad enn andre kan være utsatt for svake prosesser og eventuell rutinebrist, vurderes risikoen for håndtert gjennom det kapitalkrav som er beregnet for operasjonell risiko etter basismetoden med det tillegg som redegjort for over.

Likviditetsrisiko og andre risikoer

Ansvarlig kapital er ikke den mest relevante buffer mot likviditetsrisiko, og blant annet av den grunn har styret vedtatt en policy for likviditetsrisiko som fastsetter risikotoleranse, risikorammer, kontroll og rapportering av denne risiko. Denne oppdateres årlig.

Selskapets eierrisiko håndteres gjennom aksjonæravtalen da eierbankene gjennom denne har avtalt å bidra med tilstrekkelig ansvarlig kapital.

Så lenge bankene i alliansen synes å kunne håndtere systemrisikoen, er selskapets vurdering at dette også omfatter den risiko som måtte treffe selskapet. Kapitaloppbygging på egen hånd, vil neppe være egnet til å kunne møte denne type risiko.

Kapitalbehov

Det samlede kapitalbehov pr 31.12.2017 fremgår slik (i mill kr):

Kapitalbehov, 31.12.2017	Internt Kapitalmål	Pilar 1	Pilar 2
Kreditrisiko	16,0 %	683	110
Markedsrisiko		0	0
Operasjonell risiko	16,0 %	118	0
Konsentrasjonsrisiko			0
Pensjonsforpliktelser			0
Provisjonsgaranti LO			10
Planleggingsbuffer			0
		<hr/>	<hr/>
		802	120
Samlet kapitalbehov			922